8

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE MORBIS INFANTUM LACTENTIUM.

QUAM,
ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.
Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,
D. FRANCISCI FABRICII,
S. S. THEOL. DOCT. HUJUSQUE, NEC NON ORATORIÆ SACRÆ, IN ACAD. LUGD. BAT. PROFESSORIS ORDINARII, UT ET ECCLESIÆ IBIDEM PASTORIS;
NEC NON
Amplissimi SENATUS ACADEMICI *Consensu,*
& Nobilissimæ FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*
PRO GRADU DOCTORATUS,
Summisque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè ac legitimè consequendis,

JOANNES MARRET, Neomag. Gelrus.

Publico ac solemni Examini subjicit
Ad diem 19 Junii 1724. horâ locoque solitis.

LUGD. BAT. Apud JOAN & HERM. VERBEEK.

...yk inventer & delin. R. Blokhuysen Fecit

INTEGERRIMO SPECTATISSIMOQUE

VIRO

D. STEPHANO MARRET,

PATRI SUO INDULGENTISSIMO OMNI CULTU ET PIETATE FILIALI IN ÆTERNUM PROSEQUENDO.

NEC NON

AMPLISSIMIS & CELEBERRIMIS

VIRIS

D. HERMANNO BOERHAAVE,

A. L. M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORI, MEDICINÆ, BOTANICES ET CHEMIÆ IN ILLUSTRI LUGD. BATAVORUM ACADEMIA PROFESSORI ORDINARIO, ET COLLEGII CHIRURGICI PRÆSIDI DIGNISSIMO; VERE TOTI MUNDO NON SIBI GENITO, QUI PRÆCEPTIS DISCIPULOS, MODESTIA ET HUMANITATE INCOMPARABILI NECESSARIOS, STUDIIS ET INVENTIS SUIS LITERATOS OMNES SIBI DEVINCTOS REDDIT.

D. HERMANNO OOSTERDYK SCHACHT,

A.L.M. PHILOSOPHIÆ ET MEDICINÆ DOCTORI IN HAC ILLUSTRISSIMA BATAVORUM ACADEMIA THEORIÆ ET PRAXEOS PROFESSORI ORDINARIO, UT ET COLLEGII PHARMACEUTICI PRÆSIDI, ET ORDINUM HOLLANDIÆ ET WESTFRISIÆ COLLEGII THEOLOGICI MEDICO. PROMOTORI MEO NUNQUAM SATIS LAUDANDO, PRACTICO FAMIGERATISSIMO, EXPERIENTISSIMO DE MEIS STUDIIS OPTIME MERITO, ÆSTIMANDO, SEMPER HONORANDO.

D. BERNHARDO SIEGFRIED ALBINO,

MED. DOCTORI ANATOMES ET CHIRURGIÆ PROFESSORI DEXTERRIMO SEMPER VENERANDO.

PARENTI ET PRÆCEPTORIBUS SUIS SPECTATISSIMIS, STUDIORUM SUORUM FUNDATORIBUS, OMNIQUE GRATITUDINIS OFFICIO PROSEQUENDIS.

Hanc dissertationem inauguralem ea quâ par est reverentia Sacram esse vult

JOANNES MARRET.

PROOEMIUM.

Corpus humanum, quantum ſenſibus noſtris apparet conſtat ex fluidis & ſolidis; Fluidum dicitur congeries particularum tam minimarum, ut ſenſus fugiant noſtros, & cujus una particula facilius attactu ab altera ſeparetur, quam ut omnes partes particulæ ſimul moveantur. Solidum vero vocatur, cujus partes adeo firmiter cohærent, ut unâ parte motâ, reliquæ etiam moveantur. Copiam vero fluidorum maſſam ſolidorum longe excedere docent vulnera minima, microſcopia, atrophia & exſiccatio per ignem, quod eo magis verum eſſe, quo animal ſuæ origini eſt propius, manifeſtum eſt; ſimul ac enim infans natus eſt, urachus, (ſi in homine adſit, ut quidam volunt) canalis arterioſus & vena umbilicalis concreſcunt in ligamentum. Solida ex vaſculis, vaſcula ex fibris nervoſis conſtare docent Clariſſimi Ruyſchii injectiones Anatomicæ, & perilluſtris Malpighii experimenta, quæ animal in prima ſua generatione, nil eſſe quam carinam cum adhærente cerebro & cerebello demonſtrant; docet enim hic egregius vir ſpiſſum albumen ovi calore incubantis gallinæ adeo tenue reddi, ut per vaſcula minima tranſire poſſit, in hiſque iterum magis magiſque attenuari. Continuo igitur hoc motu vaſcula extenduntur, ergo major fit ſuperficies, hinc vaſcula debent, aut deſtrui aut continua aliarum particularum appoſitione augeri, quod vero non deſtruantur, ſed modo augentur, patet ex incremento; quamobrem ex fluidis quædam particulæ ſolidis apponantur, neceſſe eſt, ergo hæc ſolida in prima ſua Origine fluidis quam ſimillima ſunt, & non differunt niſi motu & quiete. Hinc clariſſime patet, incrementum ſolidorum nil eſſe, quam vaſorum extenſionem, fluidorumque appoſitionem. Id circo poſt aliquod temporis intervallum vaſorum minimorum diameter nimia extenſione debet mutari, unde ſolida aſſiduo redduntur compactiora: & ſic ex vaſculis fiunt vaſa, ex vaſis membranæ, ex membranis cartilagines, ex cartilaginibus tandem oſſa. Ex his dictis apparet, quòd

in prima ætate à partibus fluidis proveniant Morbi, quia vasa nimis tenera à minimâ causâ afficiuntur, unde convulsiones, diarrhææ, & vomitus; hinc attende tantummodo B. L. quot & quam diris tenella ætas obnoxia sit malis; vix in lucem prodit infans, quin ejulando & clamando tormina & dolores, quos ob retenti Meconii acrimonia sentit, adstantibus indicare videatur. Quam sævis flatibus, torminibus & cruciatibus laborantem recens natum vidimus, ubi nutricis lac (tenelli infantis pabulum) in ejus stomacho coagulatum, & in massam quandam compactum fuit. Denique dentes vix prodeunt quin acutæ sæpe lancinationes à puncturâ & gingivarum tensione, ut cætera non memorem ipsos infestent. Quas infantum miserias Lucretius hisce sequentibus versiculis quam maxime deplorare videtur.

Porrò puer, ut sævis projectus ab undis
Navita, nudus humi jacet infans, indigus omni
Vitai auxilio, cùm primùm in luminis oras
Nixibus ex alvo matris natura profudit,
Vagituque locum lugubri complevit, ut æquum est
Cui tantum in vita restet transire malorum.
At variæ crescunt pecudes, armenta, feræque
Nec crepitacillis opus est, nec cuiquam adhibenda est
Almæ nutricis blanda; atque infracta loquela,
Nec varias quærunt vestes pro tempore cæli.

quoniam ab Antiquis jam temporibus in more fuit, ut ille, qui Medicinam rite exercendi potestatem sibi acquirere vellet, prius inaugurale studiorum suorum specimen edere deberet; ideo cùm mihi pro summis in Medicina honoribus specimen quoddam profectuum in Medicina dandum & publice defendendum incumberet, inutile non fore duxi, ut aliquid de infantum lactantium Morbis proferrem; plenam enim eorum Morborum Historiam enarrare, omnia ejus phœnomena à propriis suis fontibus deducere atque medelam illis in omni casu debitam tradere in me non suscipio, limites vero hujus Dissertationis neque vires meæ hoc ferrent, hinc omnia, quæ mihi obvenere & quæ maxime notatu digna cen-

sui

sui proferam, ideo 1° pauca dicam de perversa Gravidarum Mulierum Diæta, 2° de Obstetricum & Custodum errore, 3° de Glutinosis strigmentis nimis diu retentis, 4° de Meconio retento, 5° de Nutricis electione & Diæta, 6° de Lacte in Infantum stomacho coagulato, & ultimo de Dentitione. Hæc sunt omnia B. L. quæ ad materiam explicandam necessaria esse duxi, stylum autem ad exactam bonæ latinitatis lancem non revocabis, sed benevole memineris, quod receptum Medicis loquendi morem sequi, simul autem genuino Latino stylo scribere contradictorium sit, Vale & cæteris bene Consule.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS DE MORBIS INFANTUM LACTENTIUM.

CAPUT PRIMUM.

De perversa gravidarum Diæta.

§. I.

Omnis mala corporis conditio vel labi hæreditariæ matrisque diætæ perversæ vel alii cuicunque contagio, causæve lædenti externæ debetur, vel uno verbo, est *innata* vel *acquisita*.

§. 2. De *innata* sive *hæreditaria labe* nulla est lis inter Auctores, consentiunt enim omnes, quod dentur Morbi hæreditarii à parentibus [1] prognati, ut Arthritis, Pthisis, Calculus, & Epilepsia; integræ enim familiæ ex eadem stirpe oriundæ sæpe eodem morbi genere vitam claudunt. Ideo optan-

1 Gualth. Harris de Morbis Acutis Infantum p. m. 11.

tandum esset, homines insigni aliquo morbo facilè in posteros traducendo matrimonio abstinere [1], donec ab illo penitus essent curati.

§. 3. *Causa acquisita* est imprudens gravidarum licet non infectarum regimen, quod indelebilem sæpe fætui labem imprimit, ut sunt [2] venæ sectiones immodicæ, aliaque Medicamenta interna varia, quibus imbecillitati virium, & ventriculi, capitis item & ventris dolori, quibus plerumque affliguntur, mederi intendunt tenellæ matronæ, mille erroribus etiam in victu obnoxiæ tot absurdis desideriis urgentur, ut farinam crudam, cretam, amurcam, cineres, carbones, gypsum, plumbum [3], pisces fluviatiles crudos, & alia similia devorantes in summis habeant deliciis; imò exstant exempla, quòd mulier tempore graviditatis mille quadringentas haleces [4] comederit, quem depravatum appetitum fœtui magnum adferre incommodum quisque facilè intelliget.

§. 4. Ipsa sollicitudo & cura quam continuo secum agitant, ne quid sinistri nascituro, quem utero gerunt hæredi accidat, tùm insigniter nocet fœtui per se, tum etiam hoc facit, ut alia accidentia noxia, qualia sunt v. g. ardens desiderium, terror & ira &c. eò magis cum fœtu communicentur. Videmus enim quòd mulier imprimit fœtui [5] talem formam quam imaginatione fortiter suscepit, & hoc fit sæpe applicando manus ad partes in fœtu mutandas. Fæmina à mendico manum penitus truncatam sibi ostendente perterrefacta post paucos dies infantem brachio obtruncatum peperit, quem mirabilem casum nobis communicavit Cl. Vir *Hermannus Boerhaave Præceptor meus semper colendus.*

§. 5. Aliæ mulieres omnem corporis motum sedulò vitantes, & propriis pedibus incedere recusantes, debiliores reddunt fœtus, quàm quæ dum utero gerunt, consuetos labores

B

1 Daniel. Sennert. tom. 3. p. m. 116.
2 Hippocrates sect. 5. aph. 31.
3 J. Dolæus in Encyclopœdia Medicinæ Theoretico-practicæ p. m. 659.
4 Nicol. Tulpius observ. Med. lib. 2. c. 24. m. 132.
5 D. Sennert. t. 3. p. 116.

res (modò non nimios) peragunt. Item aliæ ventrem pristino more tæniis arctissimè coercentes, ut virgines videantur, insigne fœtui suo incommodum parant; imo abortum, licet imprudentes magis, quam callido consilio nonnunquam promovent. Ideo nullam hæreditariæ labis infantes inficientis causam existimat *Gualth. Harris* frequentiorem esse, quam quæ à Matre utero gestante communicari solet. Hisce nunc pertractatis videamus illos Morbos, quibus infans in lucem editus obstetricum & custodum errore laborat.

CAPUT SECUNDUM.

De Obstetricum & Custodum erroribus.

§. I.

Solent aliquando obstetrices, quando infantes recens nati valdè sunt debiles, ut ejus spiritus quasi instaurent bulbos [1] recentissimos prægrandes cepaceos per medium fissos narium foraminibus iis admovere, quem acerrimum nidorem, ne adulti quidem ferre possint, quin lacrymæ magnâ copiâ per genas depluerent; sæpe etiam ori linguæque guttas aliquot aquæ vitæ instillant, aliaque spirituosa subolfacienda præbent.

§. 2. Placentam vivis imponunt prunis, ut sanguinem in eo contentum & ita calefactum propellant in corpus infantis ad vitam semi-mortuo suscitandam; qui plura talia erronea scire cupit, adeat auctores citatos.

§. 3. Pessimè agunt Custodes cùm tenello statim dant pultem farinæ crudæ, quæ vel cum aqua vel cum lacte subacta & cocta ac in pulmentum viscidum, crassum & glutinosum &c. redacta nil aliud est quam pasta tenax cruda & viscida utilior bibliopegis pro conglutinandis chartis, quam pusioni pro nutritione: jam vero notum est, quod farina quæ-

1 Ruysch. Adversaria Anatomica p. m. 40. & F. Mauriceau traité des Maladies des femmes grosses p. m. 482.

quæcunque cum aqua sufficienti subacta, & in loco tepido asservata sponte sua, & facilè incipiat insigniter acescere, & ultra fermenti additionem fermentare; quid jam fiet in stomacho infantis, quem talis puls ingreditur, & postea lac butyrosum superfunditur? ex hoc nempe præternaturali & stomacho peregrino pultis acore emergit materia acida, & viscida, cui super ingestum lac mox corrumpitur, & in grumos caseosos coagulatur, adeoque digestio prima exinde depravatur insigniter. Unde multa infantibus oriuntur mala, ob quam causam insigniores Medici [1] rejecerunt jam olim tales pultes.

§. 4. Deinde pessimè consulunt infantibus custodes cum pulmentum in ore tenentes salivæ commixtione ipsi fluiditatem conciliant, ex qua commixtione plurima morbosa contagia [2] misellis communicantur, sic & per hanc salivam morbi lactantibus infundi possunt, quod medicorum monumenta abunde passim testantur.

§. 5. Cranium in pueris est tam molle, suturæ cartilagineæ, & locus fontanellæ dictus in concursu suturarum est instar papyri tenuis, hinc in hac ætate cranium facilè comprimitur à custodibus, si ad fontanellam lintea ibi posita fortiter constringuntur, unde omnia in encephalo contenta turbantur, & sopores, convulsiones, malæ capitis formationes (hi enim homines habent capita oblonga & multùm à figura sphærica recedentia) fatuitas, & tandem mors oritur. Illi infantes capita perpetuò moventes tamdiu fricant & plorant, donec fasciæ illæ sint deligatæ, sic Cl. Vir *Hermannus Boerhaave* Præceptor meus semper venerandus vidit infantem ex convulsione jamjam moriturum ab his vinculis solutis penitus sanatum fuisse, hinc potiùs illorum capita involvenda quam constringenda sunt, ut cerebrum liberè crescere possit.

§. 6. Si in recens natis convulsiones observamus, tunc attendendum est, an aliquid de figura detractum sit, an in

 aliquo

1. Hildan. cent. 6. observ. 34. Fr. Mauriceau traité des maladies des femmes grosses p. m. 476. Hofferus Hercules Medic. p. 149.
2. Etmull. tom. 3. p. m. 1172.

aliquo loco sit fovea vel eminentia, nam si tale quid adest, & non animadvertitur, actum est: si verò locus intropressus invenitur, tum pilis leniter abrasis supra cutim ipsam apponatur emplastrum ex mera pice, tenax, orbiculare, tam latum ac locus intropressus, quod habeat in medio ansam, sic pars depressa iterum sursum trahatur, ut pueri faciunt, qui corio suctorio ut vocant elevant lapides ex pavimentis, illud dein emplastrum [1] pauco butyro potest ablui, ut eò melius auferatur.

§. 7. Infantes recens nati sæpe ita constringuntur fascüs, ut nullum suorum artuum movere possint, sed jaceant in rectum exporrecti stipitis instar duri absque ullo articulorum flexu, quod ideo faciunt custodes, ut ajunt, ne infantis ad huc teneri membrum aliquod luxaretur, in Asia, America & aliis locis, ubi tenelli laxis involuti pannis soli naturæ committuntur, nil tamen inde mali accidit, ibique crescunt robustissimi homines, ideo non nimis constringantur, alioquin inde multa oriri possunt mala.

§. 8. Porro etiam complures in eo modum excedunt, quod infantes nimia stragulorum mole ita obvolvant ut continuo calore torreant, nec satis liberè spiritum ducant.

CAPUT TERTIUM.

De Glutinosis strigmentis nimis diu retentis.

§. I.

Gluten est corpus semi-fluidum, quod habet partes adeo cohærentes, ut quando movetur una pars, tum hæc simul secum trahat alias adhærentes partes, interim tamen non tota moles moveatur. Cum recens natus est infans, cadaverum dissectio docet, quod totus ille tractus ab ore usque ad intestina (ne vesiculis pulmonalibus exceptis) repletus sit

1 Alexander Benedict. p. m. 547.

ſit talibus glutinoſis atque caſeoſis ſtrigmentis à quorum motu & moleſtâ irritatione itidem ac à filo per os uſque in ventriculum demiſſo atque motu, ſtimulata oris, æſophagi, ventriculi & inteſtinorum tenuium continuata nervoſa tunica producit nauſeas, vomitus, borborygmos, ſingultus convulſiones &c. Dein à primarum viarum inertia ob mucoſam repletionem & inviſcationem oriuntur aſſumptorum indigeſtiones, & multa inde ſequentia mala.

§. 2. Hiſce morborum cauſis nunc explicatis, illorum Diagnoſtica ſunt explananda, hæc neque tam ex tenellorum urina, quæ naturaliter, pallida & craſſiſſima unâ cum fæcibus continuò redditur aut [1] ex pulſu, qui ex leviſſima cauſa celer eſt quam potius à nutricum & muliercularum iis aſſidentium reſponſis ſunt extorquenda.

§. 3. Morbi §. 1. cap: III. deſcripti ab illis ſtrigmentis oriri cognoſcuntur, ſi prædicti morbi contingunt ſtatim vel brevi tempore a partu, & ante lactis uſum inceperunt, ſi meconium per alvum excernitur & infans in vel poſt partum nullum damnum accepit, unde ſimiles provenire poſſent morbi.

§. 4 Quod ad prognoſtica attinet, niſi cauſa illa tollatur, non tantùm hi augentur morbi, ſed etiam novi ſuperveniunt, nam lac tenellorum pabulum digeri nequit, ideo ſuam ſequens indolem, utpote in loco calido & aëri expoſito hærens tranſit in acidum, facitque novos morbos ſimiles iis, qui à coagulo lactis poſtea deſcribendis, oriuntur, morbus ille facile curatur, ſi modò in tempore prudens advocetur Medicus, hiſce peractis ad curam tranſeo.

§. 5. In hac duæ occurrunt indicationes, ut materiem illam attenuemus & detergeamus, 2 attenuatam & deterſam ex corpore expellamus: primæ indicationi conducunt roborantia, reſolventia & abſtergentia; hunc in finem nil cibi potuſve per 10 vel 12 horas infanti concedatur, hacce abſtinentia occaſio datur, ut ſtomachus reſpirationis motu adjutus ſeſe contrahens agat in contentam materiam, hinc gentes Judææ &

1 G. Harris de morbis acutis infantum p. m. 10.

Asiaticæ tenellis suis nil porrigentes exponunt frigido aëri, quo aucto respirationis motu ventriculus materiam hanc expellit; postea jejunis quinta quavis horâ exhibeatur parva dosis ex melle cum vino dulci hydromelle, mel enim deterget & vinum roborat.

§. 6. Secundæ indicationi satisfaciunt mitissima purgantia, quæ sola exiberi vel prioribus admisceri possunt, qualia sunt *Syrup. Rosarum solut.* Vel *violarum*, aut *mel Rosar. Solutiv.* qui satis purgant infantes, vel syrupus cichorei cum rheo, qui, possunt in quadam aqua dissolvi vel ipsum rhabarbarum, quod medicamentis §. 5. cap. III. admisceri potest, nil enim melius & tutius purgat pusiones quam rheum hisce modis. v. g. præscribi possunt formulæ.

℞. *Rhei el. gr. x*
Sacchr. albiss. ℈i.
M.

Sic roborato & expurgato ventriculo, sæpe totus morbus tollitur vel formâ pillularum

℞. *Syr. Rosar. pallid:* ʒi
De cichoreo cum Rheo ʒij.
Sacchari albissi. q. s.
M. F. Pillulæ.

vel assumant

℞. *Mel.* ℥ij
vini
væ. communis ana ℥ß
M.

Dentur perpetuò bibenda.

Plerique auctores laudant in hoc casu *oleum amygdalarum dulcium* cum *saccharo*; sed & his non fidendum, oleum enim facile rancescendo infanti magnum malum inferre potest.

§. 7. Prosunt etiam Epithemata ex moderatè aromaticis & spirituosis. e. g. *ex spiritu mastichino*, *cinnamomo*, *nuce myristica*, *macere*, *corticum aurantiorum*, *citri flavedine*, *aqua theriacali &* vinis aromaticis. ex his spirituosa linteis vel pane tosto excepta uti ex vino hispanico cum nuce myristica & pane tosto

ex.

exceptis, vel aromata ut *absyntium*, *mentha*, *fœniculum* inter lintea duplicata posita, vel cum Vitello ovi subacta, ventriculo extrinsecus applicari possunt, vel horum loco emplastrum de Theriaca apponi licet; hac ratione fibræ stomachi roboratæ agunt in motus excretorios.

CAPUT QUARTUM.

De Meconio retento.

§. 1.

Μηκώνιον à μήκων papaver, dicitur id quod [1] papaveris vi quadam est præditum, sed hic vocatur illud primum excrementum, quod à pueris recens natis statim emittitur colore [2] sanguineo valde nigrum & piceum, splendens, unde ob similitudinem Opii Veteres meconium dixerunt, cùm enim oriatur ex nutrimento fœtus in utero quasi lacteo, nil aliud esse videtur quàm crudior caseus à reliqua substantia nutritiva separatus, inde occurrente in duodeno bile obscurum ex nigro viridescentem colorem contrahit; docet enim cadaverum incisio; quòd in fœtu trimestri non solùm fellis vesicula bile turgida ejusque ductus adest, sed hepar pro proportione adhuc est major, ut in piscibus, & quò animalia inertiora, eò etiam hæc viscera majora.

§. 2. Fœtus in utero materno nunquam alvum exonerat, imo si mater nono graviditatis mense moritur unâ cum illo, tum etiam fœtus summis anxietatibus cruciatus tamen ne grumum quidem meconii dimittit in liquore amnii, quia clausus ani [2] sphincter nisi respirationis vi superari nequit.

§. 3. Infans in lucem editus statim respirans deponit materiam §. 1. c. IV. descriptam, quæ non tantùm intestina crassa, sed etiam sæpe Intestinum ileum infarcit. Hæ fœces ubi vel à nimia fœtus debilitate vel à sua duritie, aut à nimiâ copiâ

1 Plin. Hist. Nat. l. 19. c. 8. & l. 20. cap. 7.
2 Aristotel. Hist. Animal. c. 10. l. 6.

copiâ, vel denique ob inteftinorum ficcitatem in eorum gyris nimis diu retentæ ideo lactis nutritivi diftributionem impedientes poftea pertinacem alvi obftructionem creant. Deinde tam per liberum aëris acceffum corruptæ fæces viridi colore tinguntur, peffimaque excitant fymptomata irritatis enim nervofis inteftinorum fibris oriuntur Flatus, Ructus, Borborygmi, Naufea, Vomitus, Singultus, Clamores, Pervigilia, Convulfiones, Macies & tandem Mors.

§. 4. Tenellis nuper natis in his regionibus præfertim fæpe accidunt ventris tormina, à quibus perpauci evadunt infantes, qui dolores torminofi oriuntur à tribus caufis vel 1° à *frigore*, 2° à *flatibus*, 3° ab *humore acido.*

1°. Quòd hoc à *frigore* contingere poffit unicuique fatis notum eft.

2°. *Flatus eft aëris elaftici intra duo interftitia contracta inteftinorum contentio, fi in uno loco quiefcit* dicitur *flatus*, fi verò *cum fono & impetu audiatur, vocatur borborygmus.* Hanc materiem nempe aëream in inteftinis effe præfentem docet *Wepferus*, quòd verò hi femper non fiant, eft inde quia femper non adeft caufa intercipiens aërem, ut rarefiat. Quòd flatus inteftina diftendere ventrifque tormina creare poffint, probant cadavera infantum poft mortem apertorum, ubi non folùm inteftina flatibus fuerunt diftenta, fed & ipfe quoque ventriculus, ita ut abdomen [1] inftar Tympani fuerit extenfum.

3°. Nemo inficias ibit, quòd homines laxi uti infantes imprimis qui nil nifi acefcentibus utuntur, temperiem acidam habeant, fœces eorum fere femper acidum fpirantes hoc perfectè demonftrant.

§. 5. *Vomitus oritur ab acri quadam materia vellicante fibras inteftina, ventriculum, æfophagum conftituentes, ab inferioribus furfum,* quod patet ex elegantiffimis *Wepferi* & *Peyeri* experimentis in animalibus inftitutis, fed hæc definitio multis non fatisfiet, nam Dominus *Chirac Gallorum famofiffimus Medicus* vult hic convelli decem mufculos abdominales unâ cum

1 Fabric. Hildan. c. 6. obf. 74.

cum Diaphragmate, quod non nego, ſed primam cauſam eſſe harum fibrarum irritationem, & motum periſtalticum inverſum exiſtimo, ſi hoc enim verum eſſet, tum os Æſophagi deberet deorſum ire, quod contra accidit, hinc ad Æſophagi initium dolores, ventriculus contrahendo ſe contenta expellit, uti *Wepferus* in brutis vidit, tum Muſculi abdominales premunt ventriculum ſurſùm & Diaphragma deorſum, ſic præli inſtar contenta expelluntur.

§. 6. Dein fiunt etiam tuſſes ab irritatione inteſtinorum bronchiis communicata: nam ſicut inteſtina cum reliquis abdominis viſceribus ſuos à pari vago & intercoſtali habent nervos, ſic etiam pulmones ſuos; fiunt etiam ſternutationes ob inteſtinorum ſtimulum per nervum intercoſtalem communicatum Membranæ ſchneiderianæ, quæ præter magnum olfactorium Nervum accipit etiam à primo ramo quinti paris ramum ex unione cum nervo paris ſexti, à quo nervus intercoſtalis ſuam habet originem.

§. 7. Pervigilia oriuntur à nimia determinatione liquidi nervoſi ad organa ſenſuum; ab irritatis nervis reliqua ut clamores, terrores, febres per ſe intelliguntur; fit macies ob nutritionis defectum & tandem mors.

§. 8. Viſis hiſce ſymptomatibus ad Diagnoſin accedamus. Cognoſcitur morbus oriri à meconio nimis diu retento, ſi infans fœces coloratas inſtar Opii, & ſplendentes, tenaceſque picis ad inſtar magnâ copiâ non depoſuit. Cognoſcitur ex debilitate retineri, ſi infans vel nullos vel valde exiguos ad deponendam alvum edit nixus. Meconium retentum ex ſua duritie ſcitur, ſi in hypogaſtrio ſentitur durities quaſi tumor in illis locis hæreret. Ex copiâ nimiâ retentum deprehenditur, ſi in iiſdem locis ſentitur tumor tactui cedens. Denique ex inteſtinorum ſiccitate retentum apparet ſi fœces rejectæ crepant.

§. 9. Quod ad prognoſin attinet, ſi non liberatur infans, morbi inde oriundi non tantùm increſcunt, ſed etiam novi producuntur, nam inteſtinorum fibræ à nimiâ & diuturnâ diſtenſione elaſticitatem ſuam amittunt, unde illorum para-

lysis necessariò sequi debet; inflammationes, gangrænæ tum à compressione, tum præsertim quidem ab acrimoniâ, & similia mala. Hinc si Meconium tempestivè vel per assumpta vel matris lac evacuetur ab omnibus hisce malis possunt præservari.

§. 10. Morbi ex Meconio nimis diu retento ex quatuor causis §. 3. c. IV. allegatis originem sumentes etiam quatuor in curatione habent indicationes, 1. Vim expellentem nimis debilem corrigere, 2. Excrementorum duritiem emollire, 3. Nimiam ejus copiam expellere, 4. Sicca intestina lubricare & demulcere. Ad primam indicationem nil melius est, quam quod infans lac maternum in primis diebus magis serosum sugat [1]; sed multæ matronæ id negligunt falso hoc præjudicio ductæ, quod sanguis puerperæ recens enixæ sit impurus, adeoque & lac ejus, quod tum colostro caret, malum & nutritioni ineptum. Id ipsum verò provido naturæ consilio contingit, ut virtus huic lacti inesset, quâ fœces per aliquot (dum in utero latitarent tenelli) menses congestæ eluerentur. Lenia etiam purgantia huic conducunt v. g. *Syrup. rosarum Sol utivus sine vel cum senna*, *Cichorei cum Rheo*, *Violarum*, *Cassia recens*, *mel Mercuriale*, *Album*, *Manna Calabrina*, *Rheum*, *Agaricus*, *Sapo venetus*. Ex quibus variæ possunt concinnari formulæ ut v. g.

℞. *Rhei el. gr.* v.
Cassiæ recent. gr. ij.
Syr. Ros. rubr. ℥*ij.*

exactè contritis adde
🜄 *stillat. menthæ* ℥*ij.*
M.
Pro una dosi.

vel ℞. *Rhei. el. gr.* x.
Sacchari el. gr. xx.

Conterantur in pulverem impalpabilem, dentur in lacte, hoc est consuetum remedium *Clarissimi Viri Hermanni Boerhaave hujus*

1 And. Spigelius de Form. fœtus c. 13. p. m. 17. & Fr. Mauriceau traité des maladies des femmes grosses p. m. 474.

hujus Academiæ illustris decoris & quo Præceptore me fuisse usum haud in postrema felicitatis meæ parte repono. Si infans per quatuor dies non dormivit, jam somnum capiet, Mulieres tunc putant infantes assumpsisse Opium, in quo maxime errant, hoc enim tantùm sustulit causam impedientem somnum.

β. Lenia suppositoria v. g. *sapo venetus* redigatur in conum, qui ano intrudendus est, vel globulum exiguum, vel conulum factum ex *Sacchаro* coniformi vel *sebi candelarum* parum, vel *mel* ad debitam duritiem coctum, & in parvum conum formatum oleo illiniendum.

γ. Cardiacum gratissimum & mitissimum ex melle, *vino Hispanico dulci*, *aqua cinnamomi debili*, sed aquam hanc prius examinare debet prudens Medicus, si enim ejus destillatio nimis diu fuerit protracta; acida fit, & alembicum inter transeundum corrodens colorem viridem contrahit, unde pessima oriuntur mala (quod *Celeberr. Vir Hermannus Boerhaave Præceptor meus omni laude mea major* nobis in Chemicis communicavit) quæ omnia supra dicta cum ovi vitello misceri possunt v. g.

℞. *Aquæ stillat. cinnamomi* ℥j.
Vini Hispanici ℥ij.
Vitelli ovi n° ß.
M. F. Haustus.

Secundæ indicationi conducit α potus lenissimè laxans v. c. ex *sero lactis cum pauco melle*, quod diluit, laxat, parùm stimulat, & simul nutrit; Rhabarbarum hoc in casu non convenit, quia vim infert intestinis quippe materiæ tam duræ promovendæ imparibus.

β. Enema simile ex Emollientibus additis blandè purgantibus v. g. ex *sero lactis cum melle* vel *sapone veneto* semel vel bis de die injiciendum.

℞. *Mel.* ℥j.
Saponis venet. ℥j.
▽ *Hordei* ℥ij.
M. F. Clysma.

Tertiæ indicationi eadem quæ in prima commendata sunt remedia conveniunt.

Quarta absolvitur indicatio α exhibito *oleo recens expresso Lini*, *Olivarum*, *Amygdalarum dulcium*, quæ sola possunt adhiberi vel misceri quibusdam syrupis v. g. *Syrup. Violarum*, *Glycyrrhizæ*, *capillorum Veneris*, *Althææ Fernelii*, *Symphyti Fernelii &c.* qui Syrupi habent in se quandam mucilaginem, quâ partibus applicati adhærent v. g.

℞. *Olei Amygd. D. r. Express.* ℥j.
Syr. Capillorum Veneris ℥ij.
M. F. Haustus pro una dosi.

β. Injiciatur quotidie clysma ex similibus. v. g.

℞. *Olei lini* ℥ß.
Vitelli ovor. n° ß.
Mel. Mercurial. ℥ß.
Seri lactis recent. ℥j.
M. F. Clysma.

γ. Similibus inungatur abdomen. v. g. fiant linimenta ex oleo cocto Parietariæ, Malvæ, Althææ, vel unguento Althææ & similibus, his singulo manè & vesperi illiniatur abdomen. Hæc emolliunt & lubricant, cavendum autem ab aromaticis & adstringentibus. Hinc pessimè infantibus suis consulunt Mulierculæ, quæ iis modò in lucem editis *Vinum rubrum*, *succum Rutæ*, *semen Anisi*, *Carui* & similia exhibent ad flatus discutiendos, vel convulsiones ab his provenientes avertendas, quæ tormina & reliqua omnia mala ex meconio retento vel aliunde, testaceis exhibitis æque demulcentur (teste *Doctissimo Harris*) ac dolores & vigiliæ adultorum ipsis Narcoticis ad tempus tolluntur. Hinc ante omnia acidum corrigere vel tollere debemus Medicamentis *Antacidis sic dictis* §. v. c. v i. describendis imprimis illis, quæ acidum absorbent, v. c. *Coralliis*, *Matre perlarum*, *Oculis* & *Chelis cancrorum* & similibus.

℞. *Conchæ mytulorum.*
Mandibul. Lucii piscis.
Corall.

Ostro-

Ostracoderm. ostreor. ana ℥j.
M. F. Pulvis.

Dosis gr. vij. bis vel ter de die.

Si Medici ab his non exspectatos videant effectus, hoc inde fit, quia non satis diu nec in sufficienti quantitate, ut rectè notavit *erudissimus Harris*[1], illa propinant, nam quid juvat præsens acidum auferre, nisi novum fieri impediatur? Hinc dentur illa absorbentia ter quaterve de die, donec omnia acidi signa evanuerint; vitentur omnia nimis stimulantia, calida, seu volatilia, seu fixa, item Opiata, quæ rarò & non nisi cum magna prudentia sunt exhibenda, nam ab Opio exhibito infantes tota vita fatuos mansisse visum est. *Clarissimus Sylvius de le Boe* post *Basilium Valentinum* & *Raymundum Lullium* fuit primus, qui optimum (ut dicit) remedium invenit salem volatilem oleosum, Medicamentum quidem in affectibus hystericis&in quadam specie scorbuti optimum, sed in infantibus valdè noxium, cujus effectus ipse expertus est, cum dicit se dolere Filiolam suam esse mortuam, licet ei magnam copiam salis volatilis oleosi propinaverat: idem dicendum est de Opiatis, quæ non nisi in summis doloribus, atque convulsionibus sunt danda, & quidem tum illa lenia, v. g. *Syrup papaveris albi, erratici, Diacodii* &c. quæ aquâ dilui & per vices exhiberi possunt.

Quod attinet ad illa nugamenta (Amuleta dicta) commendata à practicis, quæ pueris epilepticis collo suspendebantur inter quæ est Radix *Pœoniæ* à *Galeno* tam laudata, & *Smaragdus*, *Corallium seseli*[2] viscus *quercini* illis fidem adhibere non possum.

Vix inter centenos reperiri licebit infantes mortuos, qui non convulsionibus, vel illis certe supervenientes exstincti sunt, imo sunt familiæ, ubi aliquot successivè epileptici mortui sunt infantes pauco tempore à partu, ita ut desperabundi parentes (imprimis Florentini) recens nato inustionem ferro candenti vel particulâ ligni igniti inter primam &

1 Gualth. Harris de morbis Acutis Infantum p. m. 36.
2 Arnold. de Villa Nova de Epilepticis c. 1.

ſecundam vertebram colli [1] inſtituerint, unde habuerunt (ut ajunt) bonos ſucceſſus; alii ut [2] *Williſius* fontanella in nucha mox à partu adhibita ſanguinem ad uncias duas hirudinum ſuctu detrahunt, quæ tanquam ſpecifica infallibilia laudantur, præſertim in iis hæriditario huic morbo abnoxiis.

Cum infantes dentibus non ſint inſtructi neque viſcera ſatis fortia habeant, ut cibos crudos concoquere poſſint, utpotè in utero materno ſolo matris ſanguine nutriti, ideò Deus mammas fæminis dedit, ad quas ſanguis chyloſus antea ad uterum ferri ſolitus, poſt partum, aditu hic denegato, defertur, quem infans recens natus naturæ inſtinctu ſtatim è mammis ſugit, ideò de Nutricis electione & Diæta eſt aliquid dicendum, antequam de lactis vitiis agamus, totam enim infantis ſalutem à nutricis ſanitate dependere extra controverſiam eſt.

CAPUT QUINTUM.

De Nutricis electione & Diæta.

§. I.

Primum vitium quod in infantes recens natos committi videas, eſt quod eos nutricibus tradunt alendos, unde fit, quod tenelli [3] puſiones lacte alieno, & à ſanguine ſuccisque maternis, quibus jam in utero nutriri ſueverant, longe diverſis lactati hac ſolâ mutatione contra naturæ inſtinctum factâ, morbidi & adultiores facti valetudinarii ſunt. Nutricis verò lac, quamvis ſit optimum tamen ſemper eſt aliqua differentia [4] inter temperamentum matris ac nutricis. Taceo, quod lac nutricis vel annoſioris, ac mater infantis eſt. Vel jam pri-

1 Joan. Baptiſt. Corteſ. tom. I. pag. m. 219. & P. Foreſt. l. IX. p. m. 262.
2 Williſii Opera Omnia Medica p. m. 25.
3 P. Foreſt. obſerv. Med. lib. XXVIII. p. m. 775.
4 J. Bohnius de Officio Medici Duplici p. m. 386.

pridem enixæ ſit craſſius, & gravius, quam ut à tenello homunculo probè digeratur. Omitto teſtimonium *Clariſſimi Medici Angli Bellingeri*, qui dicit; quod inter plebejos longè majorem liberorum numerum reperias, ac inter altioris ſortis homines: hoc inter alias cauſas, & huic potiſſimum rationi debetur, quod ditiorum infantes aliena, pauperes verò Matrum Ubera ſugant; hinc [1] *Phavorinus Philoſophus* ſuadet matri cuidam, ut infanti ipſa mammas præbeat, ſi matris officio fungi velit, *Scipionem Africanum* dixiſſe ferunt, ego magis mihi judico eſſe matrem, quæ etſi me non peperit, per biennium me nutrivit.

§. 2. Multæ Delicatulæ puerperæ, quæ lac infanti denegant ex ejus retentione complura ſibi mala adſciſcunt, præprimis Febres, Tumores, Scirrhos, & Cancros mammarum inſanabiles.

§. 3. Sunt tamen, quæ ob varia, nunc non recenſenda incommoda lactare non poſſunt, hæ vero certe paucæ, imo teſte *Bellingero* inter mille mulieres vix unam numeres, quæ ſonticam ob cauſam id negligat.

§. 4. Si infans tamen neceſſariò nutrici eſt tradendus, tum hæc ſit colore roſeo in flore ætatis ſcilicet ab anno 25to uſque ad 35um à partu non ultra aliquot ſeptimanas diſtans, fortis, ac robuſti colli, muſculoſa; non obeſa, nec gracilis, cujus mammæ ſolidæ ac firmæ ſint, mediam [2] magnitudinem, modicam duritiem obtinentes, quæ ſit bonis moribus [3], non iracunda, melancholica, ſed hilaris, nec luſca, ne infans huic vitio aſſueſcat.

§. 5. Lac ejus debet eſſe album, inodorum fere dulce ſaccharinum, non craſſum, ſed mediæ conſiſtentiæ, quæ vulgò ita dicitur cum patinæ, ungui, vel ſpecillo inſtillatum ſubſiſtit, id eſt nec ſtatim diffluit, nec inclinatum immotum hæret, vel juxta *Aëtii* ſententiam cognoſcitur, ſi pilo ei immerſo æqualiter adhæreat, ſi vero nimis tenue plane

1 Aul. Gell. lib. 12. c. 1.
2 Erotis de paſſ. mul. c. 19.
3 J. Bohnius de Officio Medici Duplici p. m. 386.

nè diffluit. Sunt enim mulieres, quarum lac tantâ acrimoniâ salsâ vel causticâ præditum est, ut una gutta linguæ imposita vehementer mordicet, ut tales mulieres *Clariss. Vir Hermannus Oosterdyck Schacht. præceptor meus pro meritis nunquam satis laudandus*, invenit.

§. 6. Plurimæ nutrices 24 horis à cibis abstinent antequam se Medicorum examini subjiciunt, credentes suum lac hoc jejunio melius futurum, in quo maxime errant; constat enim per experimenta [1] Anatomica, quod si animali cuicunque post abstinentiam 24 horarum sanguis è quacunque vena vel arteria depromatur, serum urinosum, salsum, ingratum, flavescens, brevi fœtens loco chyli lactescentis, qui post 5 horarum abstinentiam observatur, sanguini supernatabit; quod lac infanti abominabile ita factum est, quia chylus, ex quo secernendus erat, nunc debito plures circulos peregerit cum sanguine, & hoc passim Observatores [2] docent. ex his dictis patet lactationis tempus esse optimum post quatuor aut quinque horas a cibis captum.

§. 7. Si nutrix nihil acidi vel in cibum vel in potum sumat, nimirum si ab omni vino, cerevisia, omnibusque in genere vegetantibus abstineat, tantummodoque meram aquam vel jus carnium pro potu, carnes autem & pisces pro cibo accipiat, ejus lac vix acescit, sed putrescit potius, & fætet instar urinæ atque infans lacte hoc pastus ut plurimum febricitabit, ut sæpenumero solent divitum infantes, quorum nutrices præpostera matrum cura ab omni cibo potuque acido abstinere coactæ, solis carnibus, earumque jusculis vescuntur, in horum infantum levamen debent præscribi nutricibus Decocta oryzæ hordei, & similium cum lacte ebutyrato simul, & abstinentia ab omnibus facilè alcalescentibus: è contra infantes pauperum quorum nutrices maxima ex parte acescentibus sustinentur, minus febricitare solent, sed

1 Richard. Lower de Corde cap. 5. p. m. 238.

2 Thom. Barth. De Lact. Thorac. c. 13. & cent. 1. hist. 17. P. Borell. Cent. 1. observ. 25. & variis in locis in actis philosophicis.

ſed plurimis ab acido ortis affligantur malis; in horum levamen jura carnium ſunt Matribus propinanda: ex quibus facilè colligere poſſumus qualis diæta infantium ægrotantium nutricibus ſit præſcribenda.

§. 8. Si mulier laboret acido, vel ejus lac ſit nimis aceſcens, tum procul dubio etiam infans acido eſt laboraturus, ideò illæ mulieres niſi curentur, nutricum munere fungendo ſunt impares: lacte enim acido facto & coagulato tubuli galactophori obſtruuntur, hique diſtenti intumeſcunt, hinc acidum tractu temporis corroſivum [1] redditum tumores cancroſos §. 2. c. v. producit.

§. 9. Vitet nutrix animi pathemata, imprimis terrorem & iram, quia ſpiritus animales totumque genus nervoſum inde afficiuntur, hiſce mediantibus maſſa ſanguinea, & reliqua corporis contenta liquida commovendo maxime alterantur, & hac ratione lac corrumpitur.

§. 10. Plerique Auctores volunt, ut nutrices toto lactationis tempore à Venere ſe abſtineant, quia coitus (ut ajunt) menſes irritans lac [2] corrumpit, [3] & coagulat. [4] *Martianus* tamen hanc regulam non approbat, poſtquam enim modum, prout ſentiebat, quo in gravidis & puerperis lác generetur, indicaverat, hæc ſubdit verba. *Quæ ſi vera ſunt, non rectè ſentire videntur illi, qui coitum nutricibus prohibent, lac inde vitiari exiſtimantes; coitu enim mediante motus concitatur in utero, à quo lactis generatio dependet, & ex coitu alacritas inducitur; mulieri, unde venulæ laxantur*, ut dicit Divus [5] Senex. *Quæ ad lactis ubertatem ac bonitatem plurimum conferre indubitatum eſt, imo ſi Veneri aſſuetas abſtinentia tantopere lædit, quod viro orbatæ quotidie experiuntur, quæ variis morborum generibus fiunt ſubjectæ, nutrices à proprio viro penitus ſegregare non eſt tutum.* Alioquin fit ut vetitos hymenæos magis appetant,

1 Nuck. in Adenographia p. m. 21.
2 Etmull. tom 3. p. m. 1162.
3 Gal. de Valetud. tuend. c. 9.
4 Martianus de Natura puerorum verſ. 250.
5 Hippocrates de Morbis Mulierum lib. 1.

tant, ac perversas curas animo diu noctuque versantes in hystericas [1] passiones easque vehementes prolabantur; tamen non nego, quod si lactans conceperit, non nisi pravum alimentum suppeditare possit, & quin subitò ablactandus sit infans seu alteri nutrici tradendus.

§. 11. Caveat nutrix à potibus nimis spirituosis; sic enim infans cum exsuxisset lac ex mammis nutricis, quæ paulò ante vinum magnâ copiâ potaverat titubare & inebriari visus est. Nam assumptorum vis & odor lacti communicatur, uti alliorum & ceparum odor saporque &c. in lacte recenti deprehenduntur, & nimis eorum usus infantes [2] stultos efficit.

§. 12. Ex his dictis apparet pro varietate assumpti lac post aliquod tempus albescere vel flavescere, quomodo etiam effectum Medicaminum edat per omnia experimentorum genera notum est: exempli loco sit illud, quod narrant Ephemerides Germaniæ de nutrice, quæ contra Melancholiam usa erat parva copia succi Hellebori nigri, ut purgaretur, post quadrantis horæ spatium infanti exhibuit mammas, qui sugens illud lac eo succo imprægnatum ad mortem usque purgatus fuit, nullo pharmaci effectu in nutrice ipsa edito. Hinc patet, quàm malo & incerto consilio agant illi, qui infantes mediante nutrice purgare volunt, remedium enim potest vel magis vel minùs alterari in stomacho nutricis, hinc citius vel tardius [3] purgabitur infans; denique propter summam incertitudinem dosis, quæ in tali casu ad tenellum certò determinari nequit, & metum ne plus debito purgentur pusiones, hinc minùs hoc negotium tutum esse existimo.

§. 13. Luem [4] Veneream per lactationem sugenti tenello communicatam esse prostant exempla: licet contrarium semel observaverim in collegio practico *Clariss. Viri Hermanni Ooster-*

6 Bernard. Ramazzinus de Morbis Artificum c. XIX.
2 Christoph. à Vega de arte Medendi p. m. 237.
3 Bartholinus Cent. 2. Histor. Anat. 93.
4. Christoph. Joh. Langius in Dissert. de requisitis bonæ nutricis §. 33. Laz. Rivers Observat. 65. cent. I. & obs. 95. cent. II.

Oosterdyck Schacht Praeceptoris mei semper venerandi, ubi mulier lactans lue venerea adeò erat infecta, ut velum pendulum palatinum fuerit perforatum, tamen infans incolumis evasit.

§. 14. Nec tantùm morbos, sed etiam naturam & animi pathemata nutrices per lac infantem transplantari observarunt [1] Auctores; *Helmontius* enim narrat nutricem avaram, salacem, furtivam, iracundamque suam fragilitatem transtulisse in puerum: Rustici quoque testantur oves, si lacte caprino educantur, lanam praebere asperrimam, si autem vera sit relatio *Flori* [2] relictis catulis Lupam secutam vagitum ubera admovisse infantibus nempe *Romulo* & *Remo*, & Matrem se gessisse, non mirum est, eos fuisse tam feroces.

§. 15. Tandem caveat nutrix, ne manus aquae frigidae multùm immergat, cùm quotidie observèmus, inde excitari Ventris tormina in infantibus praesertim si paulò post tenello mammas praebeat, quibus non raro succedunt convulsiones.

CAPUT SEXTUM.

De lacte coagulato.

§. 1.

Omne lac humanum & brutorum habet hoc proprium, quod butyrum & serum facilè abeat à parte caseosa, quae compingitur in coagulum crassissimum, quod saepe tenellis accidit tribus de causis, 1°. Ob debilitatem infantis, unde alimenta sequuntur suam indolem, 2°. Quia nutrix acido nimis laborat, quod in capite praecedenti satis explicuimus, 3°. Ob saepius repetitam lactationem; si enim ingeratur lac novum priori nondum concocto, sed in Ventriculo suba-

1 D. Dolaeus in sua Encyclopoedia p. m. 707. Helmontius de infant. nutrit. ad vitam longam p. m. 623.
2 Florus lib. 1. c. 1.

ſubacido facto, à ſuperventu novi lactis grumeſcit, caſceſcit, vel abit in mucilaginem acidam, viſcidam & tenacem, atque ſic unum corrumpit alterum, ex hiſce patet, quod nutrix infantem ſuum nimis alendo ſæpe interficit, ut rectè obſervavit [1] *Kerckringius*. Unde ab hac inordinata ingeſtione ventriculus infarctus ab acredine materiæ acidæ omnia vomitu rejicit, quâ de cauſâ ſtolidæ matres lætantur juxta illud vulgatum, pueri qui vomunt, creſcunt; præſtat ſanè hic peccare in defectu quàm in exceſſu, cùm repletiones ad extremum productæ graves [2] eſſe ſoleant.

§. 2. Materia illa ſenſim acidior acriorque reddita producit infinita mala, ſcil. fœces alvi virides, acidum ſpirantes ob indomabilem ejus acidi naturam; tormina propter inteſtinorum roſionem & expanſionem à materia illa acida, cum aperta ſunt cadavera infantum convulſivorum, & maxima anxietate mortuorum, ubi hærebat materia adeò acida, acris & dura, ut ſtomacho & inteſtinis excoriatis nec diſſolvi, nec excludi potuerit; quæ dum rarefacta ſuperat ventriculi orificia, facit ructus, ſi ani ſphincterem flatus, nonnunquam producit diarrhœas, quippe ſtimulatâ inteſtinorum tunica nervoſa copioſius excernitur liquidum; ſæpe etiam totum inteſtinorum tractum ita claudit, ut admiſſione aſſumptorum impedita infans fiat atrophicus; ab hoc coagulo chylus paucus qui adhuc conficitur, & ad ſanguinem pervenit, debet quoque eſſe acidus, humoreſque inde confecti aceſcentes, ideoque prædominium acidi per totum corpus efficit pallorem ſubvirideſcentem, puſtulas rubras, hinc inde per ſuperficiem corporis diſperſas; aliquando ab infarcto duodeno vel ductu choledocho bilis in hunc influi non potens regurgitat in hepar, unde fit Icterus, & excrementa alba cineritia, minuſque ſolito tincta apparent, creat etiam tuſſim ſiccam, & ſæpe ſuffocativam propter humorum acrimoniam bronchia continuò irritantem, inde fiunt Ejulatus, Anxietates, Inquietudines, Dolores, Vigiliæ, Deliria, Febres, Convulſiones irrita-

1 Th. Kerckringius obſerv. anatom. 40.
2 Hipp. ſect. 1. aph. 17.

ritato genere nervoſo, & tandem Mors. Quæ omnia ex hiſce enarratis facilè quiſque percipere poteſt.

§. 3. Morbi hi §. 2. deſcripti originem ſuam debere lacti coagulato cognoſcitur, ex fœcibus acidum ſpirantibus, ructibus acidis, totius corporis pallore, & præſertim ex fragmentis caſeoſis virideſcentibus æruginoſis per vomitum rejectis.

§. 4. Eadem ferè dicenda ſunt de hoc morbo, ac dixi de meconio diu retento, ſi illud non educitur, tunc morbi inde dependentes augentur, & novum ingeſtum lac abit partim in ſerum, §. 1. c. VI. partim in coloſtrum pergameni ferè duritiei, unde tunc magna ſequuntur mala imprimis ventriculi eroſiones ab acido corroſivo facto, & hinc cardialgiæ ferè ſemper lethales, convulſiones, & tandem mors.

§. 5. Quoniam humorum aciditas eſt cauſa primaria morborum, quibus tenelli infantes vexari ſolent; hinc tota cura in acido expugnando verſatur, ut hoc optimè fiat duæ requiruntur indicationes, 1°. Acrimoniam acidam eſſe tollendam, 2°. Coagulum reſolvendum, & ſic reſolutum eſſe expurgandum. Prima indicatio abſolvitur abſorbentibus antacidis fixis, ut α, *oculis* & *chelis cancrorum*, *teſta oſtrearum*; *concharum*, *oſſe ſepiæ*, *putaminibus ovorum*, *coralliis*, *corallinis*, *margaritis*, *matre perlarum*, *lapide bezoar utroque*; *cornu cervi uſto*, *unicornu*, *oſſibus ſiccis piſcium*, *mandibulis Lucii*, *concha mytulorum*, *oſtracodermatibus*, *bolis armenis*, *terris ſigillatis*, *lemniis*, *figulinis*, omnibus terris argillaceis, quæ quò plus exuſtæ & tenues eò magis abſorbent, quæ abſorbendi poteſtas dependet ab eo, quod in iis ſint pori anguſtiſſimi inter quos terra ob ramoſitatem intrare nequit ſi quis formulam deſiderat poteſt ſumi v. g.

℞. *Corall. Rubr.*
Margaritar.
Boli armen.
Cretæ ana ℥ij.
Pulvis è cheli & cancror.
fideliter præparat. ℥iß.
M. F. Pulv.

capiat gr. VIII. bis vel ter de die.

Secundæ indicationi satisfiet α, resolventibus & saponaceis internis v. g. *Sapone Veneto*, *bile* imprimis *Anguillæ*, quæ in paludibus semper hærens nullam circulationem ferè habet, & tamen est valde rapax: sic & *fel animalis* non respirantis, dentibusque & ventriculo musculoso carentis, est summum resolvens; quod fel sic præparari potest, si panis lacti immergatur, & maceretur, donec in illo fiat foveola, cui imponitur gutta bilis, tum detur in lacte, hoc potest quinquies vel sexies repeti, prout res exigit: quod autem bilis optimè resolvat caseum istud patet in vitulo, cui in ventriculo quarto nunquam caseus invenitur, hinc illa in hoc casu pro summo arcano haberi potest. vel dari potest sapo venetus, unde formari possunt pillulæ inauratæ cum mica panis & paululum aromatis aliter assumere nolunt; si hoc admiscetur cum bile tanto melius erit.

β. Salinis compositis v. g. *sale ammoniaco*, *sale gemmæ*, *nitri &c.*

γ. Illis, quæ simul levi adstrictione purgant, v. g. *Rheo*, ex his cum quodam syrupo & aqua concinnari potest mixtura, vel alia pro re nata formula v. g.

℞. ▽ *fœniculi* ℥vj
Sapon. venet. ʒj
Rhei el. ℈j ß
Ocul. cancri. ℈j
Syr. è 5 *Rad. aperient.* ℥j
M

Sumatur ter de die cochleare j.

2. Clysmatibus ex Diluentibus additis paucis Stimulantibus & Purgantibus ex *manna*, *cassia*, *syr. Ros.* cum *senna* vel clysmate ex *lacte* cum *Oleo Therebinthinæ*, & similibus ingredientibus, 3. Carminantibus blandis v. g. *aqua cinnamomi*, *menthæ*, *lavendulæ*, *fœniculi*, *liliorum convallium &c.* 4. Oleosis internis §. 10. c. IV. ad quartæ indicationis indicata descri-

ſcriptis & externis v. g. *oleo infuſo chamæmeli*, *aneti*, *rutæ*, *abſynthii* &c. *oleo preſſo nucis myriſticæ*, *lauri*, *maceris*, *palmæ* &c. *unguento nervino*, *martiato* &c. optimè his medicamentis curantur, hinc licet convulſiones ſublatæ ſint, tamen à remediorum uſu non eſt abſtinendum, donec ne minimum ſymptoma urgeat.

CAPUT SEPTIMUM.

De Dentitione.

§. 1.

Dentes in fœtu alveolis ſuis adhucdum latitantes, accurato ſi ſubjiciuntur examini ſtupebit indagator, & in ſummam maximi rerum Creatoris admirationem rapiatur neceſſe erit: mirum hic naturæ prodigium oculis exhibetur non dentes inveniuntur, verùm [1] fruſtula molliſſima figura ferè quadrata ſine ullo radicum veſtigio, in ſuperiori parte quædam exigua admodum tubercula ex lateribus germinantia, media verò parte paululum depreſſa, deinde in paulo provectioribus videtur ex inferiori talis fruſtuli parte oriri tubulus, ex quo nonnullæ tenerrimæ quaſi fiſtulæ emittuntur, quæ ſenſim concreſcentes radicem formant; quod aſſertum veritati plane congruere ſatis cuique notum eſt, ſi recens nati dens examinatur, apparet tunc perfecta fere dentis forma, quæ adhuc nondum ſatis excrevit, & totus etiam tunc mollis innumeriſque [2] vaſculis refertus invenitur.

§. 2. Hæc vaſcula uno eodemque ordine ingredientes maxillas, per cellulas oſſeas ſpargunt varia variæ magnitudinis filamenta membranacea cum vaſculis capillaribus, quæ ſe variæ

1 Marcell. Malpighius in poſthumis p. m. 71. Barthol. Euſtachii opuſcula de Dentibus. c. 17. p. m. 51. Dominicus Gagliardi de Oſſium Anatome c. 2. obſ. 2. p. m. 57.

2 Ruyſch. Th. 1. p. m. 48. & 49.

riè implicando rete vasculosum quoddam conficiunt, de quo iterum iterumque innumeræ secedunt vasculosæ propagines, quæ alveolos per varia, quæ ab omni latere obtinent foramina ingrediuntur, & in ipsis membranam constituunt, hæ rursus duas efformant lamellas, uni eidemque usui destinatas, scilicet dum separant a sanguine succum dentificum, ut verò Lector ideam hujus membranæ habeat, dentem juniorem excavatum sibi concipiat, & supponat, quod hæc membrana eum exteriùs & interiùs obducat, quod illa, ubi temporis intervallo radices dentium provenire debent, sibi continua sit, & quadratum basios undique tegat: hanc ego membranam primum dentium statuo esse rudimentum, quæ basis dentis formam obtinens succum dentificum ab ea separatum inter suas lamellas sive duplicaturam accipit, ubi in lamellam tenuissimam basin dentis describentem coagulatur. prima bractea coagulata, aliæ ei ex eodem fonte successivè succrescunt: hoc tamen observari debet, quod succus separatus ob fluiditatem non statim aliis lamellis agglutinetur, sed post aliquam ibi contractam moram, requisitas qualitates se interstitiis fibrosis jam formatarum lamellarum assimilandi, induit, & sic deinceps basis dentis à variâ successivâ squammularum appositione formatur, antequam radicum vix ullum vestigium appareat, quod unicè de alveoli figura dependere videtur, qui non major in juniorum mandibulis existere potuit respectu dimensionis maxillæ, si enim cum unoquoque dente etiam statim generarentur radices, maxillæ molem majorem exigerent; alioquin certè nec fundamentum stabile eorum officio obeundo tam necessarium haberent dentes, nec locus secundi germinis alveolis daretur, & hæc est ratio, quare Natura inverso quasi ordine, in dentium genesi incedit, proferendo basin ante radices.

§. 3. Basis dentis inde mole aucta, illic ubi exitus ipsi facilitetur, inclinatur, cui nulla commodior conceditur via, quam circa gingivas, hic enim nulla pars ossea obstat, & quam primum dentis corona extra gingivas prorumpere incipit, vestigia etiam radicum in dentibus conspicuuntur;

sed

ſed tamen non, antequam novi germinis alveolus baſi dentis jam erumpentis extra gingivas, in locum quem pro parte amittebat, ſucceſſerit, qui tenuis, & ex quadrato rotundus, recta verſus centrum quadrati, quod baſis dentis à parte inferiore deſcribit, tendens, partem membranæ, quam diximus quadratum dentis ex tranſverſo tegere premit, eamque in cavitatem baſis cogit, & dentem ſimul verſus gingivam propellit, ex qua preſſione locus in alveolo circa parietes ejus pro ulteriore dilatatione membranæ conceditur, quæ poſtea cum ſucco quem continet, à pedetentim augmentato alveolo ſecundario, perfectiorem radicem formant, & quæ figuram mutans increſcendo prorumpentem extra gingivas baſin continuè etiam augendo ſequitur; quò magis enim baſis dentis à ſubſequente dentis alveòlo verſùs ſuperiora cogitur, eò plus ſpatii elongationi radicum conceditur, ita ut coronæ dentis uſque ad principium radicum eruptæ alveolus, nunc non niſi à radicibus, & ſecundi dentis alveolo occupetur. Porrò quare molares plures habeant radices, cùm è contra canini & inciſores ſolùm unicâ gaudeant, evidens erit ratio, 1° ſi illorum uſu conſiderato perpendamus tenuitatem maxillæ, quæ ibi loci vix unicæ retinendæ radici par eſt, immo tam arcta, ut canini primarii qui paulò craſſiores ſunt inciſoriis, aliquando latera exteriora mandibulæ perforantes cum gingivis communicare deprehendantur; 2° quòd alveoli ſecundariorum caninorum & inciſivorum (à quibus formam & figuram radicum molarium ſuperiùs deduximus) non in primariorum horum dentium alveolis latitent, ut de molaribus dictum eſt, ſed à parte poſteriori primorum alveolorum ſiti ſint.

§. 4. Tandem mihi incumbit, ut verbum adjiciam, de parte dentium quam *Clariſ. Malpighius* externum involucrum nuncupat, quæ pars (dentibus adhuc in ſuis alveolis abditis) non niſi in parte ſuperiore dentis valdè indiſtinctè, & mollis reperitur, erumpentibus tamen totam eorum coronam tegit, & non ſolùm alterâ durior evadit, verùm eòuſque conſolidatur, ut interdum plus quam lapideam induat

naturam, quare extrinſecùs ita oppoſita videtur, ut ſcilicet continuæ ciborum attritioni validius reſiſtat, ac perfectiùs ob duritiem trituret alimenta, & non diſſimili ſanè ratione, ac ab induſtriâ humanâ extremitates alicujus ferrei inſtrumenti, præſertim ubi continuo ac laborioſo miniſterio deſtinatæ ſunt, puriſſimo chalybe muniuntur; neque vero putandum hoc involucrum particularem habere ortum, differentem nempe ab eo, quem pars interna dentis ſibi vindicat, quod autem ſimilia diſſimilia producere poſſint vix eſt credibile, niſi accidentales cauſæ aliquæ intercedant, cauſam enim cur involucrum externum ab altera dentis ſubſtantia gradatim diſcedere incipiat, & tandem omnimodè ab eâ differat, exiſtimo eſſe in principio penuriam ejus nutrimenti, cùm ſcilicet vaſcula exterioris membranæ contra partem ſuperiorem alveoli compreſſæ, eá, quâ priùs propinarunt quantitate, ſuccum non ampliùs ſuppeditant, unde evenit, ut à natura alterius ſubſtantiæ quæ in totum ab interna dentis membrana nutritur, diſcrepare incipiat; poſtea dente erumpente membrana externa circa ſuperiora laceratur, & ratione quâ prodit dens extra alveolum, eâdem etiam hanc exuit membranam, ita ut totum hoc externum involucrum, nullum nec incrementum, nec nutritionem ampliùs recipiens ab externa membrana tandem adeò indureſcit & politur ab attritu ſuperiorum, ut vix liceat quacunque arte oſſa magis nitidè elaborare & polire, hæc pars omni nutritione deſtituta aliam quidem videtur dentis partem conflare, quæ tamen propriè loquendo nihil eſt quàm pars totius dentis à ſtatu naturali propter exſiccationem mutata; quibus poſitis ipſam aggredior Dentitionem.

§. 5. Haud facilè determinari poteſt, quo tempore 1° dentes oriantur; nonnullis enim hoc citiùs, aliis tardiùs evenit: ſunt qui cum dentibus naſcuntur, ut *Ludovicus XIV. Gallarum Rex*, *Marcus*[1] *Curius*, & *Papirius*, hinc ultimi Denta-ti

1 Plin. hiſt. nat. l. 7. c. 16. Balduin. Ronſſæus de vitæ humanæ primord. c. de dentitione. Theat. vitæ humanæ Zwingeri & Schotti Phyſ. curioſa.

ti à Romanis cognominati ſunt; nonnullis verò ſecundo aut tertio menſe prodeunt, plures tamen ſexto, ſeptimo vel octavo ætatis menſe dentire incipiunt, quibuſdam demum intra annum erumpunt; licet infantum quibus tertio, imò quarto ætatis anno dentes nondum apparuerunt, exempla exſtent; omnes etiam non ſimul prodeunt, ſed ferè ſemper inter binorum annorum ſpatium.

§. 6. Sicuti Dentibus nullum extra gingivam erumpendi ſtatutum tempus præfigitur, pari ratione hi nullum in prorumpendo obſervant ordinem, tamen ſæpiuſcule primi qui erumpunt ſunt inciſores, propter gingivarum eos obtegentium tenuitatem, nec non horum dentium acumen, & alveolorum parvitatem: primus verò qui prodit plerumque oritur in maxilla ſuperiore, (ſæpe etiam ex inferiore [1]) illoque erupto ordinariò in inferiore illi oppoſitus ſequitur, cujus phænomeni ratio clara, dens nempe primò prominens partem gingivæ, quæ oppoſitum ſibi adhuc dentem obducit, quotieſcunque maxilla clauditur, adeò atterit, ut ille in primo ſibi injuncto officio à commilitone adjutus, faciliùs vinculo gingivæ ſolvatur, ut eâdem libertate, quâ alter fretus, ſemper ad quæcunque ſibi injuncta à natura officia paratus, ea commodè præſtare poſſit: deinde duo molares in utroque latere utriuſque maxillæ ex ordine apparent; tandem erumpunt canini, ſic vocati propter figuram, quia multi crediderunt eos canum [2] dentes omnino referre: aut oculares in maxilla ſuperiore, quia Veteres crediderunt eorum radices oculorum orbitam attingere, quod tamen falſiſſimum eſſe ex hodiernis anatomicis demonſtrationibus clarè patet, quamvis longitudine reliquorum dentium radices multùm ſuperent; hi ſunt dentes quibus gaudet tenera infantum ætas. Numerus dentium varius eſt pro ratione ætatis, in pueris ut plurimum, à ſeptimo menſe uſque ad biennium & ultra, viginti dentes ſenſim, & alternatim prodeunt, qui numerus ad quartum uſque vitæ annum permanet, poſteà verò vel octo, vel duodecim alii emergunt, ita ut viginti octo, aut triginta

1 Barthol. Euſtach. de dentitione c. VII.
2 B. Martin Diſſertation ſur les Dens c. II. p. m. II.

duo in ambabus maxillis numerentur, posteriores tamen duo in utraque maxilla, ante decimum octavum, vigesimum, aut vigesimum octavum annum, vix proveniunt, ideò etiam dentes sapientiæ dicti, illi enim qui talem ætatem, attigerunt, ratione & judicio posse uti supponuntur. Viso jam dentium crescendi forasque erumpendi modo, nunc symptomata hanc primam dentitionem concomitantia mihi sunt exponenda, tenerrimi enim infantes sæpe hoc tempore in tantum vitæ discrimen adducuntur, ut multis sæpe lethale fuerit [1], hinc dignissima ut ab unoquoque Medico accuratè cognoscantur, ne interdum horum symptomatum caussis aliunde à Medico nimis sollicitè investigatis ejus ignorantiæ pœnam luat tenellus infans.

§. 7. Signa unde dentes erupturi cognoscuntur, sunt 1°. Ex ætate §. 5. c. VII. 2°. Quòd infans sæpe digitos ad dolorem demulcendum ori admoveat, 3°. Quod nutrices papillas fortius stringi quam antea percipiant, 4°. Quoniam eo loco ubi dentes erumpere conantur gingivæ albicant; deinde si gingivæ multum caleant & tumeant, si multa saliva ex ore effluat, si nimiæ adsint vigiliæ, si à lacte abstineant, hæc verò si nimis diu durant graviora oriuntur symptomata, quæ optime annotavit *Hippocrates*, [2] *dicit enim ad Dentitionem verò accedentibus, gingivarum pruritus, febres convulsiones, alvi profluvia, & maximè ubi caninos dentes producunt, & iis qui inter pueros sunt crassissimi, & qui alvos duras habent*: ad quæ verba procul dubio latinissimus A. Cornel. Celsus [3] attendit, cùm dicit, *propria etiam dentientium, gingivarum exulcerationes, distentiones nervorum, febriculæ interdum, alvi dejectiones, maximèque caninis dentibus orientibus malè habent, quæ pericula cujuscunque sunt, & cui maxime venter adstrictus est*, his genarum tumor, nausea & vomitus addi possunt.

§. 8. Hæc omnia accidentia ex consideratione gingivæ & membranæ dentem exteriùs obvolventis explicari possunt, hæc,

1 Gualt. Harris de Morbis Acutis Infantum. p. m. 186.
2 Sect. 3. aph. 25.
3 Cels. l. 2. c. 1. p. m. 46.

hæc quid sit, & ex quibus conflata, ex superioribus satis liquet, hic addimus, quòd nullam in corpore agnoscamus partem, in quam ratione molis plures fibrillæ nervosæ desinant; gingivam compositam esse ex membrana oris & periosteo dissecanti patebit, quod periosteum nil nisi expansio musculorum sit, non est ut dubitemus, *primò* quia nullæ partes quàm tendines, ossibus sunt propinquiores, *secundò* quoniam periosteum cum tendine continuum est, *tertiò*, eò loci ubi tendines in os inseruntur periosteum deficit. His suppositis facilè quis mecum judicare poterit, non posse non evenire, quin à toties reiterato succussû dentis in partem superiorem involucri & gingivam, quintum nervorum par, hujus distributiones, connexio cum nervo intercostali, ejus descensus divisionesque [1] per omnes propemodum partes in abdomine contentas afficiantur, & irritentur, dein omnes musculi faciei convulsionem patiantur, porro subsequens spirituum animalium inordinatus motus, totum nervosum genus in consensum alliciat, unde *insomnia*, *vigiliæ*, *pavores*, *Convulsiones*: quæ accidentia vel intensiora vel mitiora erunt secundum temperamentum infantis, vel quò plus aut minùs, nervosum ejus genus susceptibile erit; cessabunt verò vel durabunt quò citiùs vel tardiùs, membrana dentis & gingivæ perforatur; tandem musculi faciei ob spirituum animalium inordinatum nunc in eos determinatum motum, continuò convulsivè moventur, immo ob extraordinariam contractionem plus spatii occupantes glandulas & vasa salivalia comprimendo ad crebriorem salivæ dejectionem instigant, quæ à sanguine alterata, vel antequam omnis transcolationis leges ad normam sustinuerit, separata, à statu naturali decedens aptior ambientis alterantis & corrumpentis aëris vi subeundæ existit, & secundum gradus alterationis, vel causabit tussiculam siccam, vellicando laryngis membranam interiorem, vel vomitum, irritata ipsa ventriculi membrana, præsertim si tenelli omne alimentum recusant, quoniam ab illo salivæ vis alterans infringitur & temperatur saliva in ventriculo per

 ali-

4 Willis, Nervor. description. c. 27.

aliquot tempus ſtagnans, magis magiſque acris fit, poſteà in inteſtina delapſa glandulas irritat, ut uberior in inteſtina lymphæ contingat effuſio, imo à nimia ſalivæ acredine adeò afficiuntur inteſtina, ut convulſionem ſubeant, quæ largiora alvi profluvia reddit, & dolores atrociſſimos in egerenda alvo creabit. Febres accidunt ex vera gingivarum inflammatione, convulſiones hæ aliquando adeò vehementes ſunt, ut veram Epilepſiam æmulentur, quamvis meâ quidem ſententiâ, non ſit: veram enim non agnoſco, niſi quæ oritur ex ἰδιοπάθεια, quæ hic non eſt: ſed potiùs contingit, quia adeſt certa nervorum punctura κατὰ συμπάθειαν nervorum; quod hic ideà tantùm dico, quia multi circumforanei gloriantur ſe poſſe veram Epilepſiam curare, hujuſque rei, ut ajunt, teſtimonia habent: quum poſtea re bene examinata nil præſtent; morbi enim, quibus falsò Epilepſiæ nomen imponunt, non ſunt niſi convulſiones, vel à dentitione, vel ab acido peccante, vel à vermibus &c. ortum ducentes. Quod verò hæcce graviora mala illis potiùs eveniunt, quibus alvus dura; inde accidit, quia partibus inferioribus refertis, major ſanguinis copiâ ad caput propellitur, unde vaſis magis ac magis diſtentis, nervuli ad rupturam uſque tenduntur, quòd eò magis verum erit, quò major aderit plethora; quando autem genua tumeant [1] quod etiam ab alvo dura oriri credo, diarrhæa ſuperveniente tumor diſſparet, non tam gravia fore ſymptomata conjicio, quia venæ à fœcibus in inteſtinis congeſtis compreſſæ ſanguinem ad ſuperiora revehere prohibentur, quod ex tumore patet: hinc caput non tam abundantem ſanguinis copiam accipit; ergo nec tanta vaſorum repletio nec nervulorum tenſio; alia obveniunt dentientibus ſymptomata, utpote gingivarum tubercula, & exulcerationes, quæ leviora ſunt, & ex ſola obſtructione explicari poſſunt.

§. 9. *Hippocrates*, & omnes poſt eum de dentitione ſcribentes (quos mihi legere conceſſum fuit) præ aliis omnibus dentibus caninos ſeu oculares in creando dolore, & hinc ſym-

1 Georg. Baglivii. Opera Medica p. m. 355.

ſymptomatum memoratorum horribilem aliquando eventum ſcilicet mortem accuſant: quod jam adeò experientiâ innotuit, ut mulierculæ ſciant, infantes circa proruptionem horum dentium in majori vitæ diſcrimine verſari. Cauſa verò cur ad hos præ cæteris ſpectet, non tam clarè apud Auctores innoteſcit, iis enim, qui à nervorum prærogativâ rem deducunt, non minùs quàm illi, qui aculeatæ eorum figuræ id imputant, hallucinantur, primores hi dentes canini non enim plures quàm molares & inciſivi habent nervos, nec earum figura acuta in explicando hoc phænomeno confert, quippe tantùm abeſt, ut ab eâ eruptio retardetur, & dolores augeantur, ut illa potiùs promoveatur, & hi minuantur, quò enim ſpina acutior eò aptior, cum minori contuſione & dolore ad perforandum exiſtit. Dentem igitur caninum atrociora ſymptomata ſequuntur ob triplicem rationem, *primò*, quia ejus radix craſſiſſima plus etiam temporis in creſcendo impendit quàm aliæ, ita ut ob nimis lentam ejus augmentationem minùs cita baſi ſuâ gingivam perforet, unde diutiùs in eâ hærens, eam continuò etiam irritat, & graviora producit ſymptomata. *Secundò* hic dens ordinariò poſtquam à latere ſibi adſtans molaris & inciſivus in totum prorupti ſunt, prominere incipit, ita ut à dente canino in altera maxilla oppoſito nihil ſibi auxilii circa promptiorem conquaſſationem gingivæ promittere poſſit, quoniam dentes duo memorati abſunt, quò minùs ſe invicem tangere poſſint. *Tertio* tandem ratio à maxilla ipſa deſumitur, quia nimis arctum abutroque latere concedens locum, primus à ſecundo verſus latus maxillæ, quod labia reſpicit adeò protruditur, ut lamina ibi maxillæ in tumorem elevata, gingivam quæ ipſi inſidet, comprimat, irritet, obſtructionem inducat, quare etiam inflammatio, & tumor gingivæ circa hunc dentem tam frequenter in infantibus obſervantur.

§. 10. Expoſitis ſic diagnoſticis, tandem pauca quæ adhuc ad prognoſtica ſpectant videamus. Omne bonum malumve prognoſticum, tam à conſtitutione corporis, quam ab aliis circum-

cumstantiis dependet, quò dentes obtusiores eò pejores à dentitione metuenda mala; difficiliùs enim gingivas perforant; item quò gingivæ solidiores magisque resistentes, eò difficilior dentitio, & graviora sæpe symptomata; annotavit porrò *Divus senex* [1] *Vir omnium seculorum memoriâ dignus*, sequentia, nimirum quòd, qui cum dentitione benè habito corpore permanent, gravi somno premuntur, periculum sit, ne eos convulsio prehendat; quòd qui cum tussi dentiunt, iis tardiùs dentes erumpant; dein quòd plerique convulsionibus affecti evadant, sic enim ait: non omnes dentibus erumpentibus convulsione tentati moriuntur, plerique etiam servantur, quòd si febris acuta accedat, rarò convulsione tentantur, & minùs si alvus crebriùs dimittit; denique quòd quibus hyeme dentes erumpunt, si reliqua eodem modo se habeant, illi meliùs degant, & addit postea, cum enim hoc infantibus sit proprium, ideo per se minùs periculosum, sed tamen non omnino periculi est expers; quæ omnia, an vera sint, nec ne? non disputabo, id saltem constat, quòd si eruptio variis de causis retardetur, & symptomata de die in diem excrescant, imò nova prioribus ablatis accedant, & infantum tenella corpuscula huic oneri ferendo imparia reddantur, tum morbus in mortem terminari soleat.

§. 11. Progredior nunc ad curationem, ex qua, si quis forsan adhuc dubitet, omnia dicta symptomata à sola gingivarum irritatione posse oriri, etiam clarissimè convincetur: solutis enim vel sponte vel arte ita gingivis, ut dentibus locum cedere possint, statim ultro cessant, manifesta igitur & facilis (ut credo) quæ inde sequitur indicatio erit, adjuvandam nempe esse Naturam, ut faciliùs erumpant. hæc obtinetur triplici modo.

1. Emollientibus, lenientibus & refrigerantibus, ex mollibus glutinosis, antiphlogisticis, quibus gingivæ, utpote inflammatæ, debent foveri, uti & paregoricis, parcâ manu exhibitis, ut *Syr. Rhead. Jujub.* Emulsionibus, ut semin: papaveris albi v. g. in initio, quando gingivæ prurire & dolere

1 Hipp. lib. de dentitione sect. 3. p. m. 267.

lere incipiunt, v. g. fol. altheæ, malvæ, verbasci, horumque ut & sambuci florum ℥ß; hisce superaffundatur lac dulce tepidum, vel aqua, de quo deinde supernatans cremor viribus sambuci adhuc magis emollitus auferatur; vel florum Altheæ, farinæ lini decoque, fiat pulticula; adde parum croci, & cremorem, lactis, denuò hujus cremoris, & succi è sempervivo majore, vel portulaca, solano, lactuca, (quæ maximè conducunt, si adest inflammatio) horum recens pressorum pares portiones simul misceantur, quo facto, in illam miscelam specillum lana involutum demittatur, & cum hoc illiniantur gingivæ, externè quoque foveantur maxillæ decocto altheæ, florum chamæmeli, anethi, vel succo malvæ, butyro, aut melle passulato; vel mucilagine seminum cydoniorum, & altheæ cum vitellis ovorum mistæ, ut quantùm fieri poterit, emolliantur gingivæ, ut inflammationi resistant; cerebro leporino cocto unâ cum capite illius, & cum melle subacto potiùs quàm crudo ex *Galeni* & *Avicennæ* sententia [1] cum sanguine pennæ gallinaceæ immaturæ cruentæ sæpiùs eas tangere jubet *Hartmannus* [2] vel etiam medulla ex tibia & pinguedo leporis, gallinarum, anatum, coturnicis valdè commendantur, uti & cerebrum vituli agni, ex pinguibus oleosis ut oleis liliorum alborum vel amygdalarum dulcium cum chamæmelo; alii verò extollunt ficus recentes in medio scissas gingivis applicatas; quæ tamen omnia nil miri habent tantùm laxando & emolliendo agunt.

2. Maxillis sæpe interponendo corpora dura & glabra, ut sic gingivæ atterantur, ad quod ipsius naturæ instinctu ducuntur infantes, dum quævis sibi oblata corpora apprehendunt, orique inducunt, iisque gingivas fricant; hunc in finem ut specificum laudant auctores dentes lupi, non quòd crederem ut *Sylvius de le Boe*, eos scatere sale quodam volatili, cujus penetrantissimus halitus emissi promoverent gingivarum perforationem, sed meræ nobis videntur esse nugæ:

F no-

1. D. Sennert. L. 2. pract. p. 44.
2. Hartmannus apud Schonborn. in manuali prax. med. p. m. 48.
3. Sylvius de le Boe c. de dentitione p. m. 514.

ANNEXA MEDICA.

I. *Omnem liquorem Ore assumptum prius per Cor transire debere antequam ad Renes veniat affirmo.*
II. *Aquam in Pericardio hærere nego.*
III. *Menstrua muliebria ex sola oriri plethora statuo.*
IV. *Ergo eadem in muliere sana non sunt venenatus, sed bonus, sanusque sanguis.*
V. *Menses ex Utero pariter ac vagina profluunt.*
VI. *Illos fermento uterino profluere nego.*
VII. *Nullum datur in corpore fermentum, nulla etiam contingit fermentatio in nobis, si inchoatam in Ventriculo exceperis.*
VIII. *Solo attritu non fit prima digestio.*
IX. *Nullum sanguis in se continet granum acidi vel alcali.*
X. *Salia diversæ naturæ mista sanguini seorsim colorem varié quidem mutant, sed nullum effervescentiæ signum dant.*
XI. *Saliva neque Succus Pancreaticus sunt acidi.*
XII. *Neque Bilis est alcalica.*
XIII. *Emetica possunt fieri purgantia, ut & purgantia emetica.*
XIV. *Terrea sic dicta medicamenta non agunt nisi in primis viis.*
XV. *Calida medicamenta in omnibus morbis inflammatoriis nocent.*
XVI. *Generale Medicamentum nullum datur.*
XVII. *Dantur Clysteres nutrientes.*

TANTUM.